

Pagrindiniai klausimai:

■ **Koks mokinių ir mokytojų požiūris į mokymąsi?**

■ **Kaip sekasi išsikelti mokymosi tikslus?**

■ **Kaip planuojamas mokymasis?**

■ **Kaip vyksta mokymosi procesas?**

■ **Kokie mokinių gebėjimai rasti informaciją ir mokymuisi naudotis kompiuteriais?**

■ **Kaip sekasi įsivertinti ir apmąstyti savo mokymąsi?**

MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJA: KAIP SEKASI MOKINIAMS IR MOKYTOJAMS

Mokymosi visą gyvenimą kontekste vis plačiau pripažįstama, kad mokymosi sėkmę lemia paties besimokančiojo aktyvumas ir sąmoningas siekis mokytis, gebėjimas valdyti savo mokymąsi. Mokymasis suprantamas kaip procesas, kurio metu mokinyas pats konstruoja supratimą, reikšmes, prasmes, sieja jau įgytas ir naujas žinias bei patirtį, aiškiai suvokia mokymosi tikslą ir jį orientuojasi planuodamas, veikdamas, vertindamas, apmąstydamas pasiekimus ir pažangą. Mokymasis vyksta sąveikaujant mokiniui ir mokytojui, mokiniams tarpusavyje, tačiau ši sąveika bus visavertė tik tada, kai mokinyas imsis asmeninės iniciatyvos, stengsis išsiaiškinti savo mokymosi poreikius ir tikslus, planuos mokymosi laiką, susikurs ar pasirinks mokymosi aplinką ir priemones, tinkamas strategijas, įsivertins savo darbą. Suvokdamas mokymosi svarbą ir gebėdamas valdyti mokymosi procesą, įveikti sunkumus ir nuolat tobulėti, asmuo pasirengia ir baigęs mokyklą greitai išmokti naujų dalykų, persiorientuoti ir prisitaikyti prie pokyčių ne tik darbo rinkoje, bet ir kasdieniame gyvenime.

Mūsų šalies bendrojo ugdymo mokyklos programose nustatyta, kad mokiniai turi įgyti įvairių kompetencijų ir viena iš svarbiausių yra mokėjimas mokytis. Ugdant mokinių mokėjimo mokytis kompetenciją mokyklų pagalbininkai tapo projektai, skirti mokėjimo mokytis supratimui plėtoti ir gilinti, šios kompetencijos ugdymo ir vertinimo metodikoms kurti ir pritaikyti, mokytojų kvalifikacijai tobulinti, metodinėms priemonėms rengti. Remiantis su mokyklomis aptarta mokėjimo mokytis kompetencijos sandara buvo sudaryti nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo klausimynai apie mokinių ir mokytojų požiūrį į mokymąsi ir jų mokymosi mokytis gebėjimus (<http://mokomes5-8.ugdome.lt/>). Šioje analizėje remiamasi 2014 m. nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo duomenimis.

Pagrindinės išvados

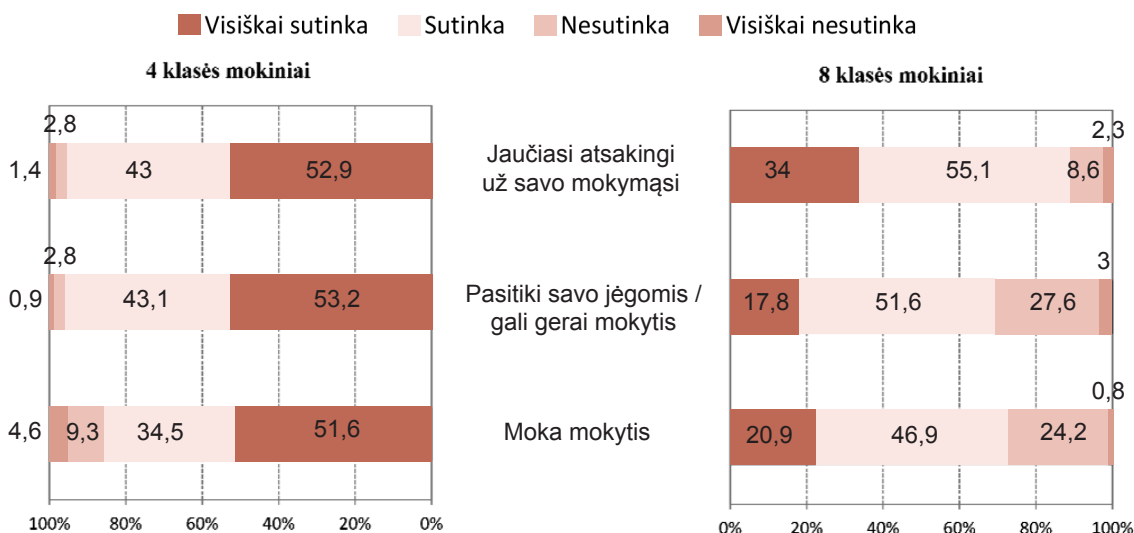
- Daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių ketvirtokų (visiškai sutinka – 54 proc.) ir trečdalis tyrime dalyvavusių aštuntokų (visiškai sutinka – 28 proc.) jaučiasi atsakingi už savo mokymąsi ir mano, kad moka ir gali gerai mokytis, tačiau daugeliui iš jų mokymosi prasmė ir tikslai nepakankamai aiškūs. Aštuntoje klasėje, palyginti su ketvirta, mokinių atsakomybės jausmas ir noras mokytis bei pasitikėjimas savo jėgomis sumažėja beveik perpus.
- Mokytojai įsitikinę (visiškai sutinka 47 proc. pradinėjų klasių ir 32 proc. aukštesniųjų klasių mokytojų), kad stengiasi sudominti mokinius, palaiko ir paskatina juos, skiria tinkamas užduotis, kalbasi su mokiniams apie mokymosi prasmę. Tačiau nemaža dalis mokinių, ypač aštuntokų (visiškai sutinkančių, kad mokytojai pasirūpina, jog būtų įdomu mokytis, – tik 10 proc.), nepastebi šių pastangų.
- Dauguma tirtų mokinių teigia, kad apmąsto ir planuoja savo veiklą (taip teigia, tarp jų ir visiškai pritaria – 71 proc. ketvirtokų ir 74 proc. aštuntokų), tačiau jiems sunkiausia yra laikytis planų derinant mokymąsi ir laisvalaikį. Panašūs ketvirtokų ir aštuntokų atsakymai rodo, kad mokinių gebėjimas planuoti einant iš klasės į klasę beveik nestiprėja. Dvigubai mažiau aštuntokų nei ketvirtokų atsakė, kad jų mokytojai moko planuoti, aptaria užduotis, paaiškina galimus sunkumus.
- Ketvirtokai labiau nei aštuntokai įsitikinę, kad susitvarko su užduotimis ir iškilusiais sunkumais, nenusivilia, ieško pagalbos, užduotis atlieka laiku. Nors apie pusę visų tirtų mokytojų yra tikri, kad pataria ir suteikia pagalbą (visiškai tam pritaria 55 proc. pradinėjų klasių ir 44 proc. aukštesniųjų klasių mokytojų), tačiau ketvirtadalis mokinių su tuo nesutinka.
- Mokytojams atrodo, kad jie sukuria darbingą aplinką, tačiau daugiau nei trečdalis ketvirtokų ir daugiau nei pusė aštuntokų teigia, kad taip nėra. Nepakankamai darbinga aplinka ir per ilgai trunkantis intensyvus mokymasis gali turėti įtakos mokinių gebėjimui sutelkti dėmesį pamokoje.
- Ketvirtokai geriau nei aštuntokai vertina savo gebėjimus rasti informaciją (19 proc. ketvirtokų ir 25 proc. aštuntokų teigia, kad nemoka rasti) ir naudotis kompiuterinėmis mokymosi programomis bei internetu (45 proc. ketvirtokų ir 30 proc. aštuntokų visiškai sutinka, kad geba pasinaudoti). Tikėtina, kad aukštesnėse klasėse sparčiai augant poreikiams tikslingai ieškoti ir atrinkti informaciją, naudoti kompiuterius įvairaus sudėtingumo mokymosi užduotims atlikti, aštuntokai nespėja įgyti reikalingų gebėjimų.
- Daugiausia keblumų mokiniams kyla įsivertinant savo mokymosi rezultatus. Daugiau nei pusė mokinių teigia, kad neįsivertina, ar gerai išmoko, ir nepastebi savo klaidų. Mokytojai nurodo, kad jie moko įsivertinti, teikia grįžtamąjį ryšį, kalbasi su mokiniams individualiai, tačiau nemaža dalis mokinių su tuo nesutinka.

KOKS MOKINIŲ IR MOKYTOJŲ POŽIŪRIS Į MOKYMĄSI?

2014 m. nacionaliniame mokinių pasiekimų tyrime, be kitų svarbių klausimų, buvo tiriama ir mokinių mokėjimo mokytis kompetencija. Mokinio klausimyne buvo prašoma įvertinti savo mokėjimo mokytis kompetenciją. Buvo apklausiami ketvirtokai (837 mokiniai) ir aštuntokai (828 mokiniai). Jie atsakė į 36 su savo mokėjimo mokytis kompetencijos įvairiais aspektais susijusius klausimus (ketvirtokų ir aštuntokų klausimai skyrėsi). Taip pat atsakymus pateikė ir juos mokantys pradinį klasių ir lietuvių kalbos bei matematikos (aštuntokų atveju) mokytojai.

Mokinių požiūris į mokymąsi pozityvus. Daugiau nei pusė ketvirtokų ir apie trečdalis aštuntokų visiškai sutinka, kad jaučiasi atsakingi už savo mokymąsi, moka ir gali gerai mokytis, tačiau yra apie 10 proc. ketvirtokų ir daugiau nei 20 proc. aštuntokų, kurie mano, kad nemoka mokytis. Mokytojai, dirbantys su tiriamomis klasėmis, panašiai (kaip ir jų mokiniai) pripažįsta, kad mokytis ir tobulėti yra svarbu, jaučiasi atsakingi už savo mokymąsi.

1 pav. Ketvirtos ir aštuntos klasės mokinių požiūris į mokymąsi

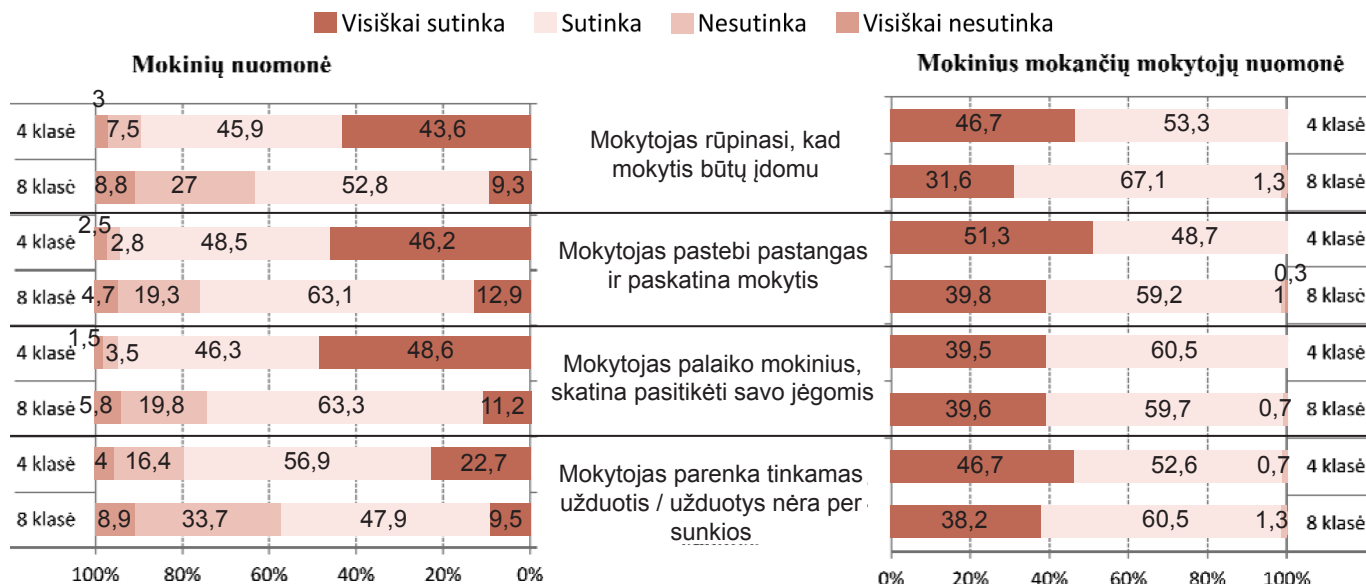

Aštuntoje klasėje ne tik sumažėja mokinių noras mokytis, bet ir pasitikėjimas savo jėgomis: visiškai pasitiki savo jėgomis daugiau nei pusė ketvirtokų ir tik apie 15 proc. aštuntokų, net 30 proc. aštuntokų teigia nepasitikintis savo jėgomis. Mokytojų pasitikėjimas savo jėgomis mokantis tik šiek tiek didesnis nei aštuntokų.

Mokinių ir mokytojų požiūris į mokymą daug kur nesutampa. Mokytojai, ypač aukštesniųjų klasių, labiau nei jų

mokiniai įsitikinę, kad stengiasi sudominti mokinius, palaiko ir paskatina juos, skiria tinkamas užduotis. Įdomu, kad mokytojų, visiškai įsitikinusių, jog skatina mokinius pasitikėti savo jėgomis, yra apie 40 proc. vykdančių ir pradinio, ir pagrindinio ugdymo programas. Tačiau 4 klasės mokinių, visiškai sutinkančių, kad mokytojai tai daro, yra apie 50 proc., o aštuntokų – tik apie 10 proc. Net 25 proc. aštuntokų mokytojų skatinimo pasitikėti savo jė-

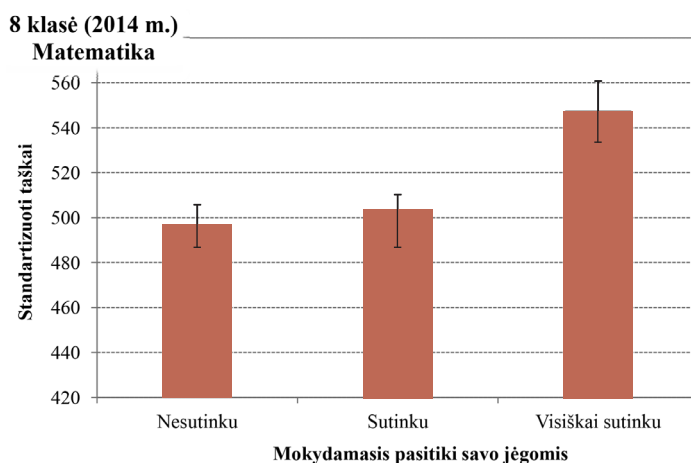
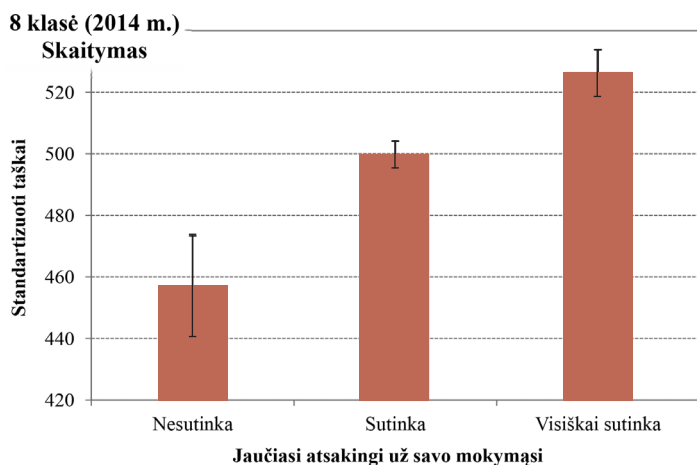
2 pav. Mokinių ir mokytojų požiūris į mokymą

gomis apskritai nejaučia. Ketvirtokų ir aštuntokų požiūris į mokytojų darbą gerokai skiriasi: ketvirtokai jaučia gerokai didesnes mokytojo pastangas juos sudominti, palaikymą, paskatinimą nei aštuntokai. Daugiau nei pusė aštuntokų mano, kad mokytojai jiems parenka netinkamas užduotis.

Mokinių nusiteikimas mokytis, pasitikėjimas savo jėgomis, jaučiama atsakomybė už mokymąsi siejasi su jų pasiekimais. Todėl mokytojai, norėdami, kad mokinių pasiekimai būtų geresni, turėtų stengtis labiau suprasti ir palaikyti mokinius, pastebėti jų pastangas, ugdyti jų pasitikėjimą, teigiamas nuostatas mokymosi atžvilgiu.

3 pav. Mokinių požiūrio į mokymąsi ir jų pasiekimų ryšys

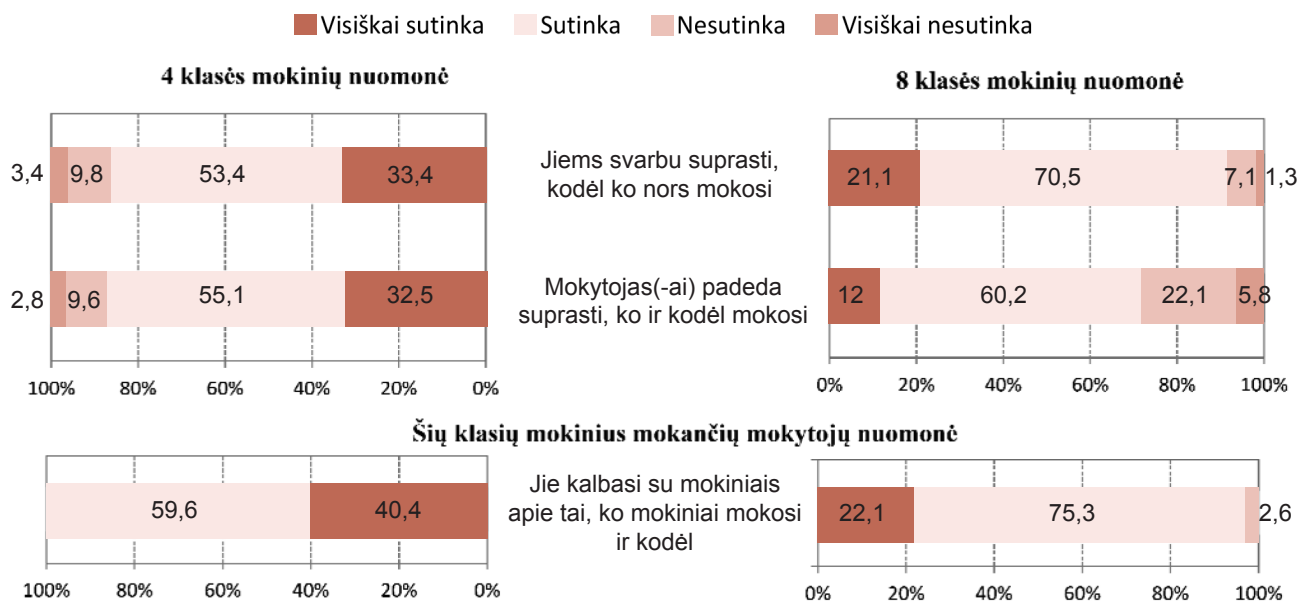

KAIP SEKASI IŠSIKELTI MOKYMOSI TIKSLUS?

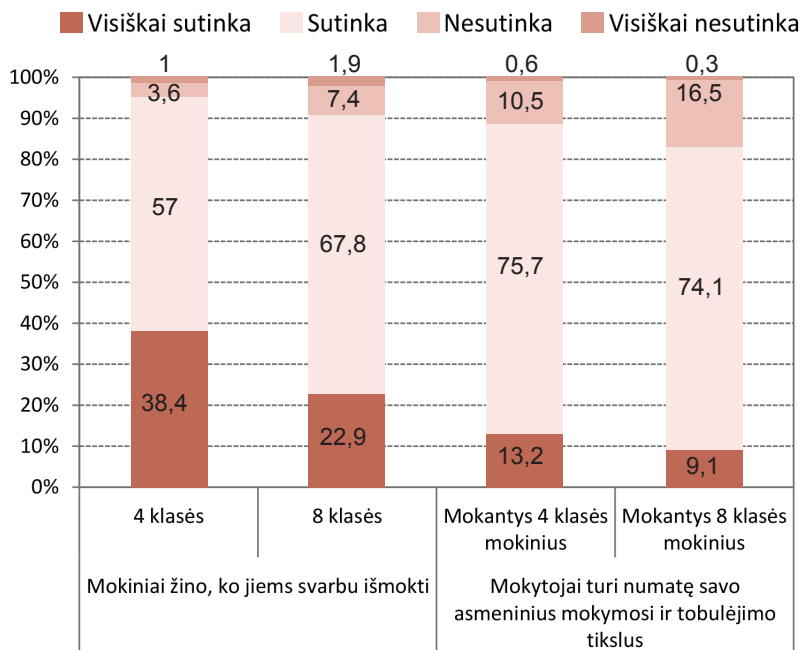
Mokiniams rūpi, ko ir kodėl jie mokosi. Tačiau tik apie trečdalis ketvirtokų ir apie penktadalis aštuntokų teigia visiškai sutinkantys, kad svarbu suprasti, kodėl ko nors mokosi. Todėl galima teigti, kad daugumai mokinių mokymosi prasmė nepakankamai aiški, o apie 10–15 proc. mokinių mano, jog tai jiems nesvarbu. Apie 40 proc. ketvirtos klasės ir daugiau

nei 20 proc. aštuntų klasių mokytojų yra visiškai įsitikinę, kad kalbasi su mokiniais apie mokymosi prasmę, tačiau mokiniai mano kiek kitaip. Ir vėl matome, kad mokinių ir mokytojų požiūris į tą patį dalyką skiriasi ir dalies mokinių mokytojo pastangos nepaliečia.

4 pav. Mokinių ir mokytojų požiūris į mokymosi prasmę

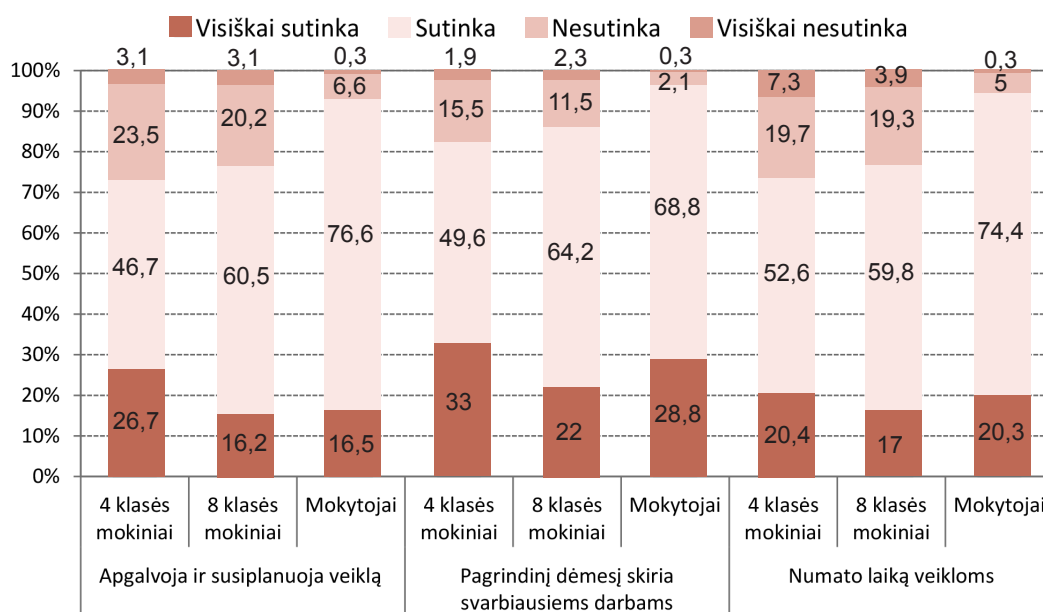
5 pav. Mokinių ir mokytojų požiūris į mokymosi tikslus

Mokiniai teigia, kad žino savo mokymosi tikslus – ko jiems svarbu išmokti, tačiau tuo visiškai įsitikinusių ketvirtokų yra tik trečdalis, o aštuntokų – penktadalis. Galbūt mokinių netikrumą kalbant apie savo mokymosi tikslus nulemia ir tai, kad ir mokytojai nėra tikri dėl asmeninių tobulėjimo tikslų: tik apie 10 proc. mokytojų visiškai sutinka, kad turi juos numatę. Kaip tai galime vertinti mokymosi visą gyvenimą kontekste?

KAIP PLANUOJAMAS MOKYMASIS?

6 pav. Mokiniai ir mokytojai apie savo mokymosi planavimą

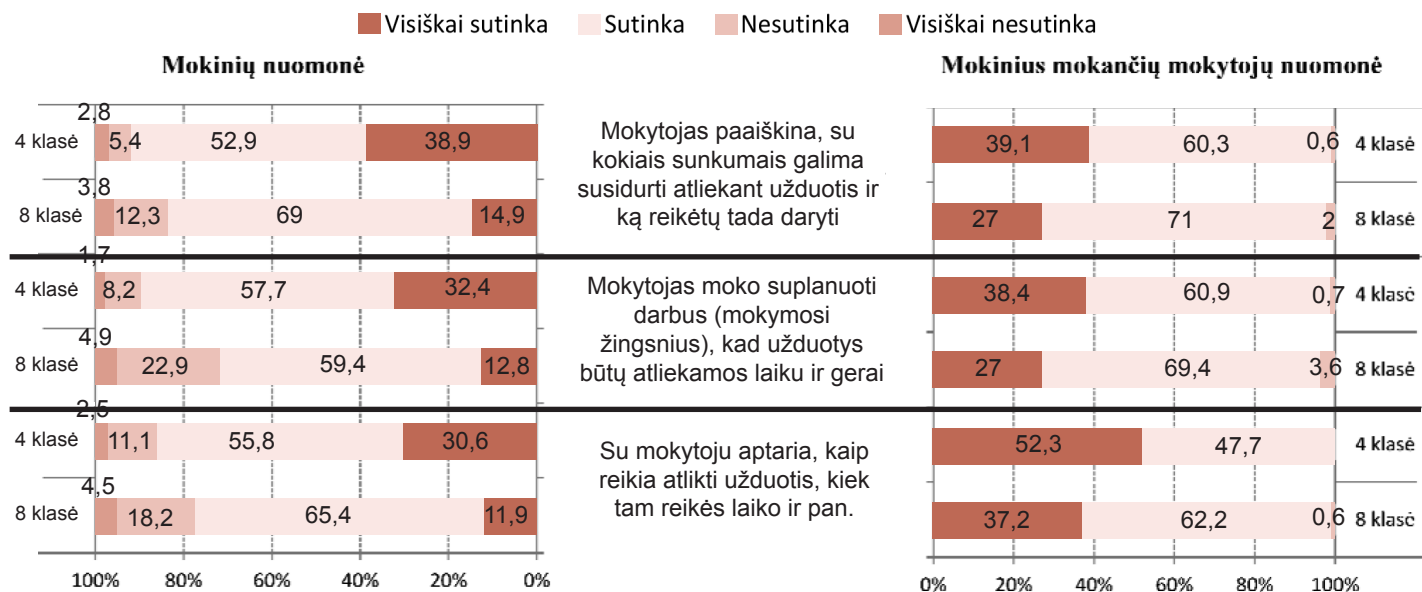

Aštuntokams planuoti mokymąsi sekasi ne ką geriau nei ketvirtokams. Mažiau nei trečdalis mokinių ir jų mokytojų visiškai sutinka, kad planuoja savo veiklas. Tai rodo, kad mokymosi planavimui – vienam iš svarbiausių mokėjimo mokytis gebėjimų – turėtų būti skiriama kur kas daugiau dėmesio.

Dvigubai daugiau ketvirtokų nei aštuntokų visiškai sutinka, kad mokytojas su jais aptaria skiriamas užduotis, moko planuoti, paaiškina, su kokiais sunkumais gali tekti susidurti ir ką tada daryti. Daugiau nei pusė pradinį klasių mokytojų ir beveik 40 proc. aštuntokų mokytojų yra vi-

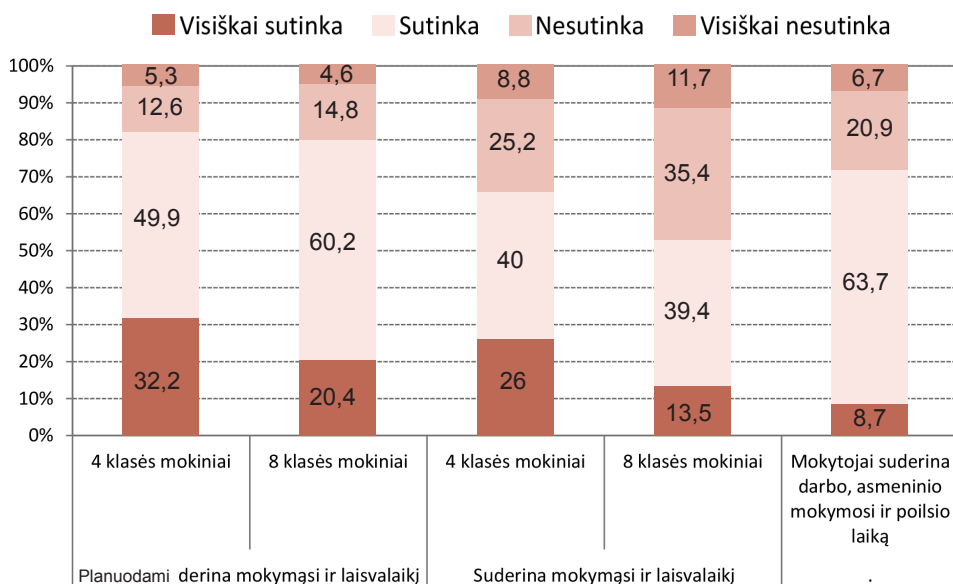
siškai tikri, kad aptaria su mokiniais užduotis, kiek mažiau (atitinkamai apie 40 proc. ir 25 proc.) moko planuoti darbus ir paaiškina sunkumus. Visiškai to nedarančių mokytojų beveik nėra, nors dalis mokinių tam nepritaria. Gali būti, kad mokiniai nesupranta, ko jie yra mokomi, gerai neišaiškinama, kas vyksta, ir jų dėmesys tarsi „praslysta“ pro svarbiausius dalykus. Mokytojai mano daugiausiai dėmesio skiriantys užduotims aptarti, o mokiniai – kad sunkumams paaiškinti. Gali būti, kad mokytojai ima kalbėti apie sunkumus per anksti, kol mokiniai dar iš viso nesuprato, ką reikia atlikti.

7 pav. Mokinių ir mokytojų požiūris į mokymą planuoti

8 pav. Mokinių ir mokytojų mokymosi ir laisvalaikio suderinimas

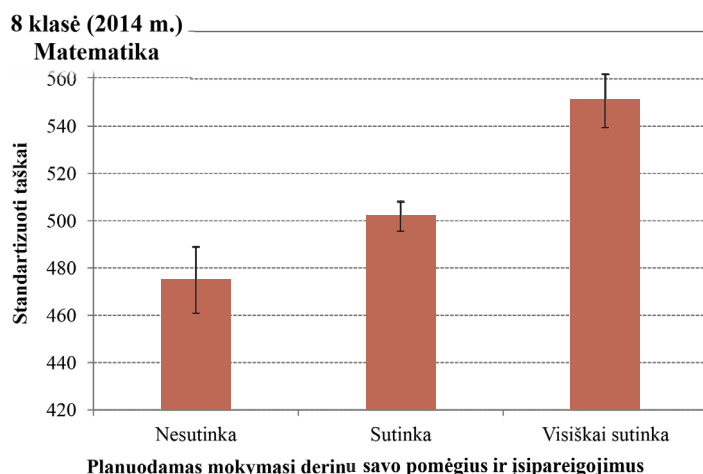
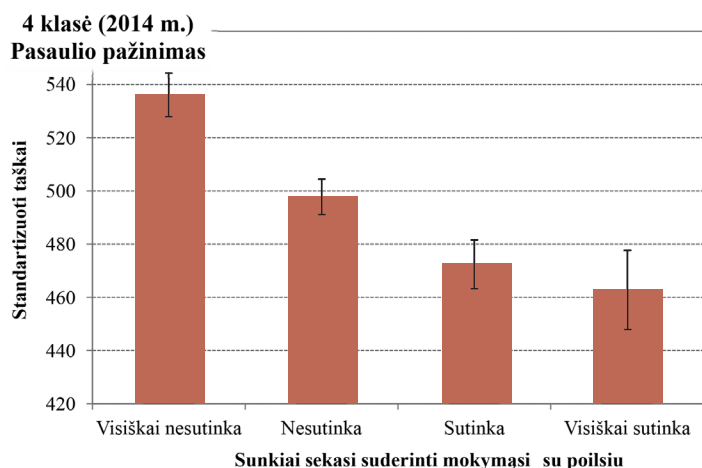
Tiek ketvirtokams, tiek aštuntokams planuojant suderinti mokymąsi ir laisvalaikį sekasi geriau, nei tuos planus įgyvendinti. Trečdaliui ketvirtokų ir beveik pusei aštuntokų nepavyksta derinti laisvalaikio ir poilsio. Remiantis duomenimis, galima manyti, kad dauguma mokinių planuoja mokymąsi intuityviai paskirstydami darbus ir laisvalaikį, tačiau nuosekliai ir apgalvotai planuoti mokymąsi ir įgyvendinti planus jie dar nesugeba.

Tikslo ir jo link vedančių veiklų numatymas yra viena iš mokėjimo mokytis kompetencijos dėmenų, o duomenys patvirtina, kad kuo geriau mokiniai moka planuoti, derinti

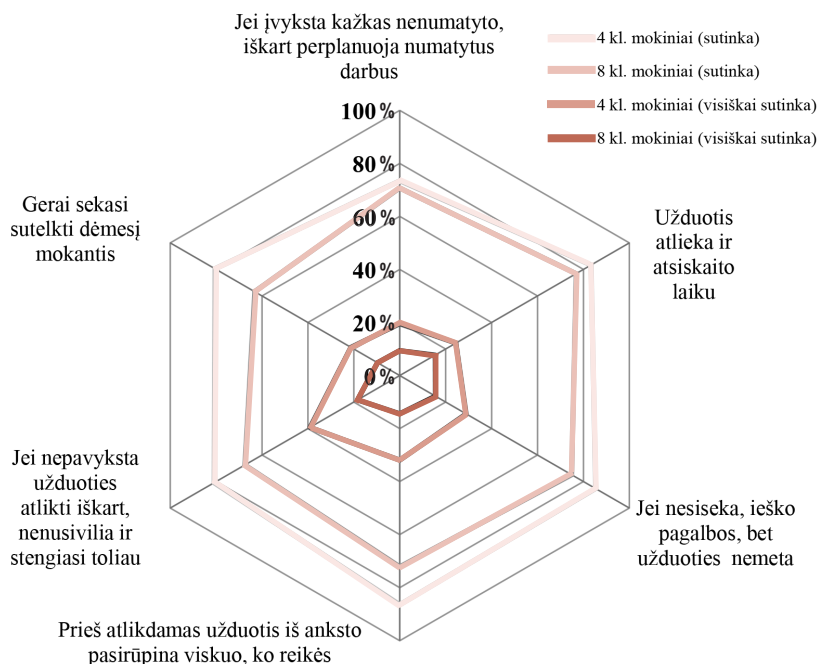
mokymąsi su pomėgiais ir įsipareigojimais, tuo geresnius rezultatus pasiekia.

9 pav. Mokinių pasiekimų ryšys su mokėjimu planuoti

KAIP VYKSTA MOKYMOSI PROCESAS?

10 pav. Mokiniai apie savo mokymąsi

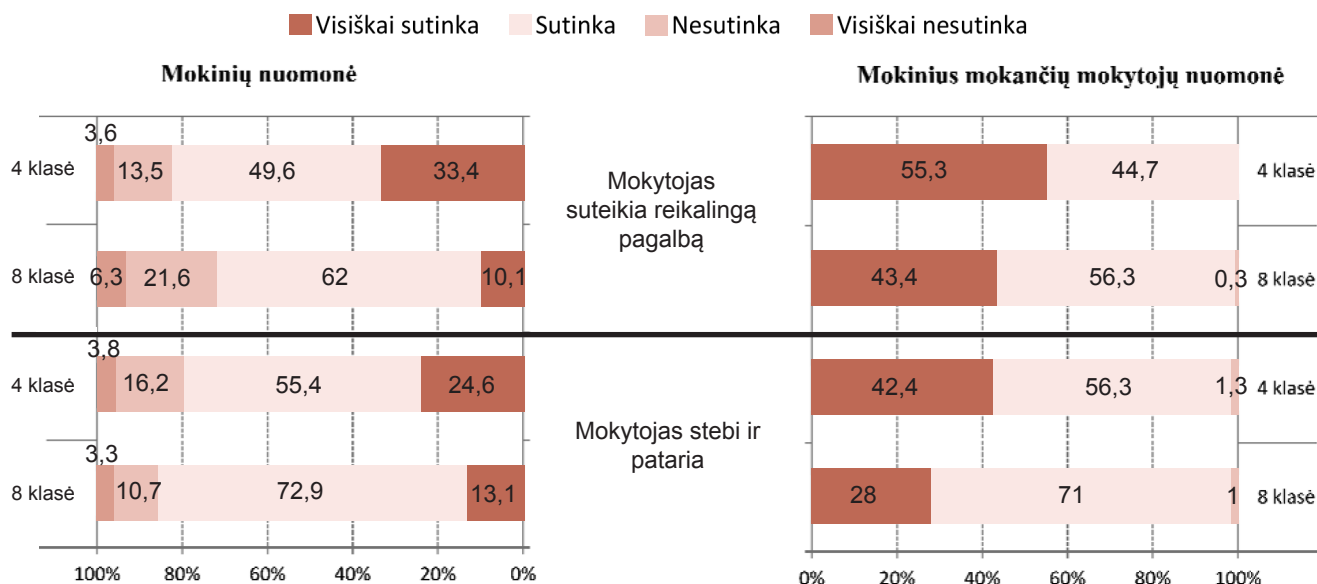

Mokiniais sunkiausiai sekasi sutelkti dėmesį mokantis ir perplanuoti darbus, kai įvyksta kažkas nenumatyto. Mokinių atsakymai rodo, kad ketvirtokams geriau nei aštuntokams sekasi susitvarkyti su užduotimis ir iškilusiais sunkumais, ieškoti pagalbos, užduotis atlikti laiku, nenusivilti. Nerimą kelia tai, kad daugiau nei trečdalis aštuntokų teigia negalintys susikaupti mokydami, nepasitikinti savo jėgomis ir nusivilia, jei užduoties nepavyksta atlikti iškart. Tyrimai rodo, kad mokinių, sugebančių sutelkti dėmesį, nenusivilti mokantis, ieškoti pagalbos ir patarimų, pasiekimai yra geresni. Šie duomenys atskleidžia mokytojams būdus, kaip pasiekti, kad mokiniai, ypač turintys žemus pasiekimus, mokytųsi geriau – juos būtina padrąsinti klausti ir išgirdus, ką jie sako, padėti, stiprinti pasitikėjimą savo jėgomis.

Apie pusę mokytojų yra visiškai tikri, kad stebi mokinius, jiems pataria ir suteikia pagalbą, tačiau mokinių nuomonė gerokai skiriasi. Nejaučiančių, kad mokytojai stebi jų mokymąsi, suteikia patarimų ir pagalbos, yra apie

15–25 proc. mokinių, aštuntokų daugiau nei ketvirtokų. Tik apie 35 proc. ketvirtokų ir 10 proc. aštuntokų visiškai sutinka, kad mokytojai jiems padeda.

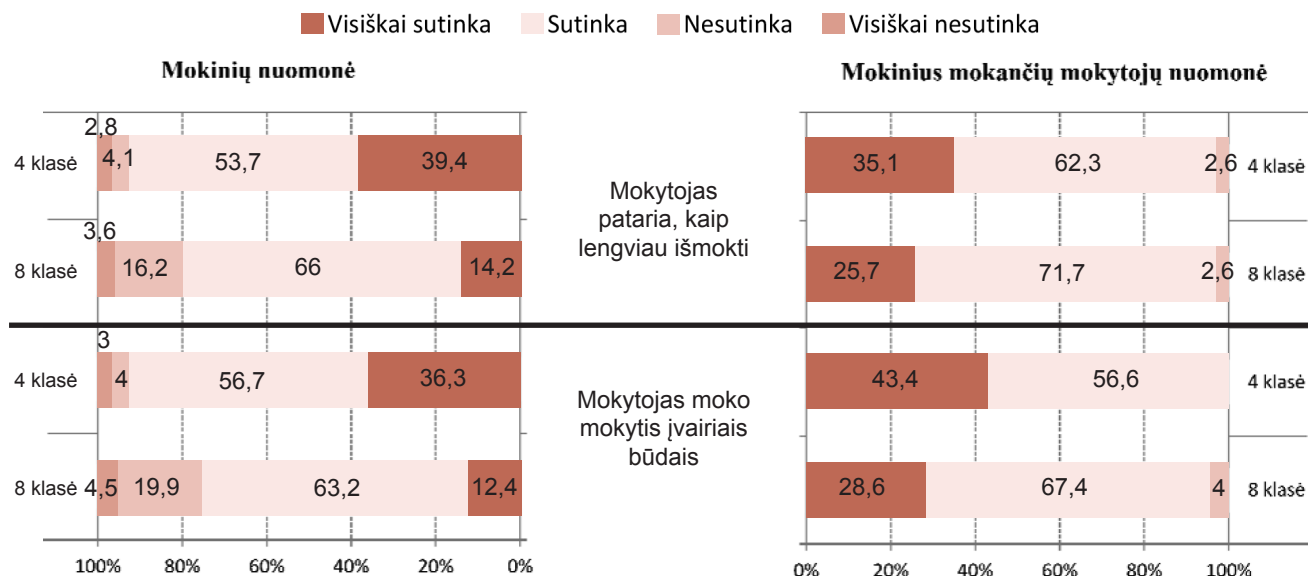
11 pav. Mokiniai ir mokytojai apie mokytojo pagalbą mokantis

Mokiniais geriau sekasi mokytis, kai jie pasirenka sau tinkamus mokymosi būdus. Tačiau ar jie išmoka įvairių mokymosi būdų mokykloje, ar sužino, kuriuos verta pasirinkti? Tik apie 20 proc. ketvirtokų ir 10 proc. aštuntokų visiškai sutinka, kad žino ir taiko įvairius mokymosi būdus,

nebijo išbandyti naujų, nesutinka apie 25 proc. ketvirtokų ir 35 proc. aštuntokų. Mokytojai teigia, kad mokiniai mokytis įvairiais būdais, pataria, kaip lengviau išmokyti, tačiau mokiniai, ypač aštuntokai, mano kiek kitaip.

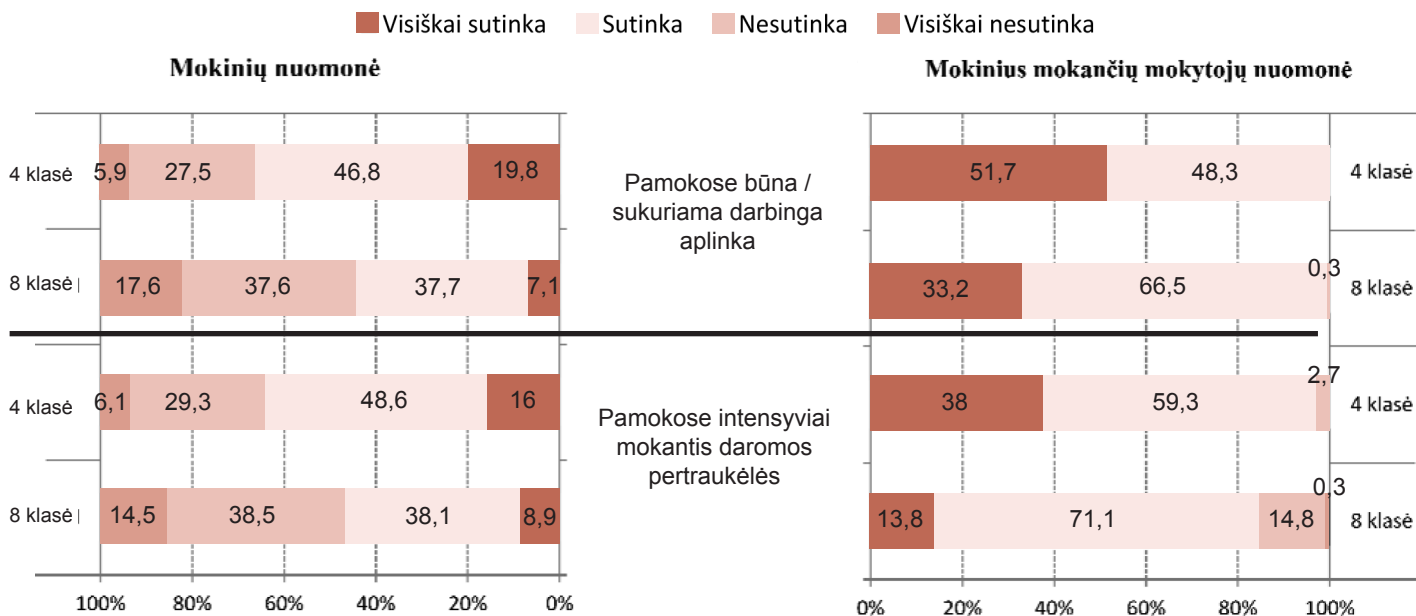
12 pav. Mokiniai ir mokytojai apie mokymosi būdus

Kad mokymosi procesas pamokose vyktų sklandžiai, būtina sukurti mokymuisi palankią aplinką. Atsakant į klausimus apie darbingumą pamokose (mokiniai neužsiima pašaliniais darbais, netriukšmauja, derinamos pertraukėlės ir intensyvus mokymasis) mokytojų ir mokinių požiūriai vėl išsiskiria. Beveik pusė ketvirtokų mokytojų visiškai tikri, kad sukuria darbingą atmosferą klasėje ir rūpinasi, jog pamokose mokiniai derintų darbą ir poilsio

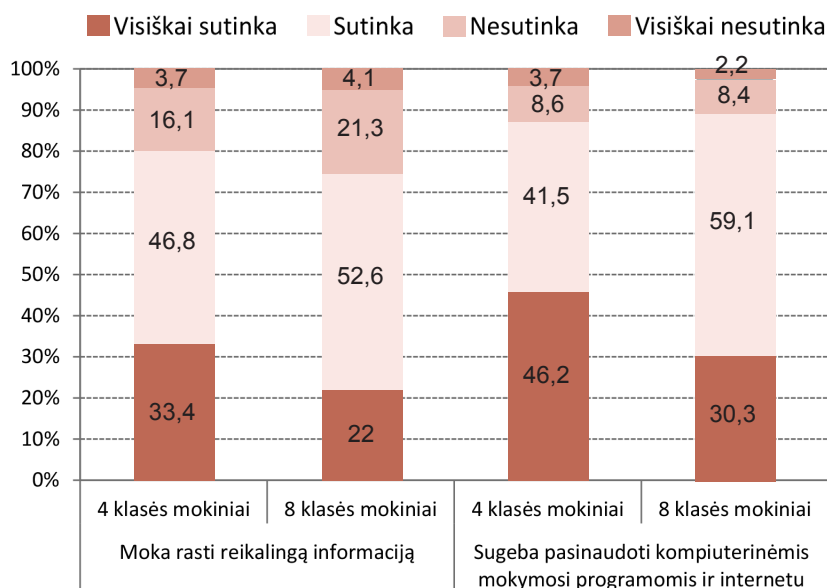
pertraukėles, tačiau jiems visiškai pritaria tik apie 20 proc. jų mokinių. Aštuntokų mokytojai mažiau, tačiau vis tiek yra įsitikinę, kad jiems pavyksta sukurti darbingą aplinką pamokoje, bet daugiau kaip pusė jų mokinių taip neatrodo. Nepakankamai darbinga aplinka ir per ilgai trunkantis intensyvus mokymasis, nedarant jokių pertraukėlių, gali būti priežastimi, kodėl nemažai mokinių teigia, kad jiems sunku sutelkti dėmesį pamokoje.

13 pav. Mokiniai ir mokytojai apie mokymuisi palankią aplinką pamokose

KOKIE MOKINIŲ GEBĖJIMAI RASTI INFORMACIJĄ IR MOKYMUISI NAUDOTIS KOMPIUTERIAIS?

14 pav. Mokiniai apie informacijos paiešką ir kompiuterių naudojimą mokantis

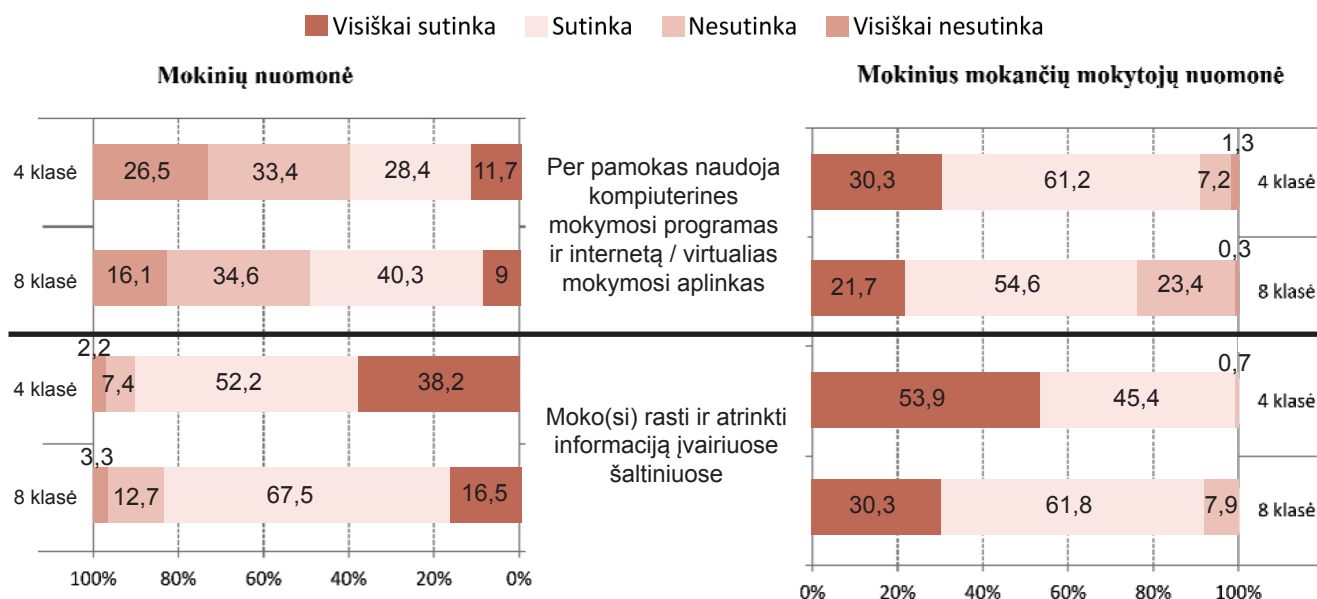

Ketvirtokai geriau nei aštuntokai vertina savo gebėjimus rasti informaciją ir naudotis kompiuterinėmis mokymosi programomis bei internetu. Gali būti, kad, aukštesnėse klasėse sparčiai augant poreikiams tikslinčiai ieškoti ir atrinkti informaciją, naudotis kompiuteriais įvairaus sudėtingumo mokymosi užduotims atlikti, aštuntokai nespėja įgyti reikalingų gebėjimų. Net 20–25 proc. mokinių teigia nemokantys rasti informacijos ir apie 10 proc. – nesugebantys pasinaudoti kompiuterinėmis programomis ir internetu.

Mokytojai, dirbantys ketvirtose klasėse, daugiau dėmesio skiria mokymui rasti informaciją ir naudotis kompiuteriais, nei dirbantys su aštuntokais. Mokytojų, nenaudojančių kompiuterių ketvirtose ir aštuntose klasėse, yra atitinkamai tik apie 10 ir 25 proc. Tačiau daugiau nei pusė šių klasių mokinių teigia per pamokas nenaudojantys kompiuterinių programų ir interneto. Gali būti, kad mokytojai

naudoja kompiuterius pristatymams demonstruoti, o mokiniai nemano, kad tai – mokymasis naudojant kompiuterius. Dėl mokymosi rasti ir atrinkti informaciją mokytojų ir mokinių požiūris skiriasi mažiau, tačiau ir šioje srityje mokytojai mano įdedantys pastangų daugiau, nei tai pripažįsta mokiniai.

15 pav. Mokiniai ir mokytojai apie mokymą rasti informaciją ir naudoti kompiuterius

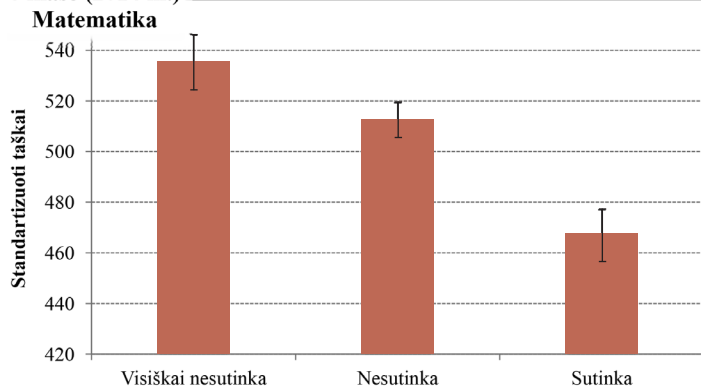

Mokinių pasiekimai susiję su jų gebėjimais rasti informaciją ir mokymuisi naudotis kompiuteriais. Taigi, šių gebė-

jimų stiprinimas yra vienas iš būdų gerinti mokinių pasiekimus.

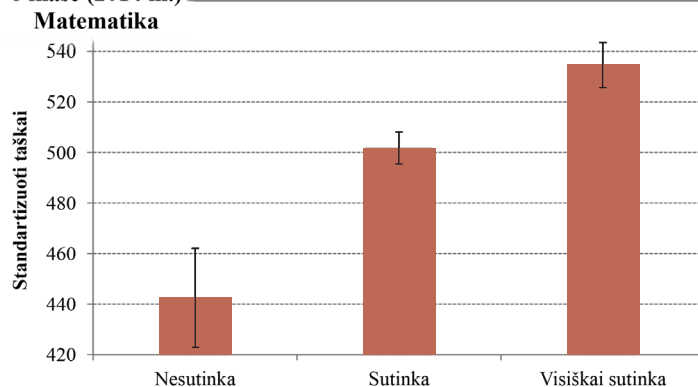
16 pav. Mokinių pasiekimų ryšys su gebėjimais rasti informaciją ir naudotis kompiuteriais

8 klasė (2014 m.)

Nemoka rasti užduotims atlikti reikalingos informacijos

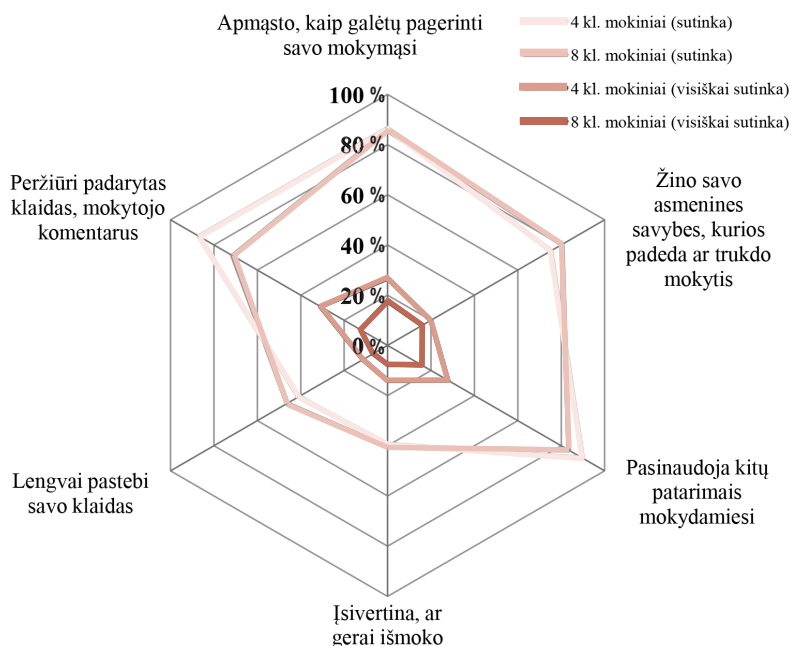
8 klasė (2014 m.)

Sugeba pasinaudoti kompiuterinėmis programomis, internetu

KAIP SEKASI ĮSIVERTINTI IR APMĄSTYTI SAVO MOKYMĄSI?

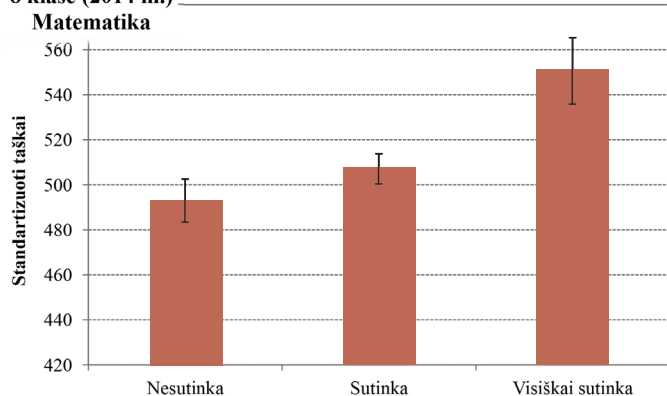
17 pav. Mokiniai apie įsivertinimą ir mokymosi apmąstymą

Mokėjimas įsivertinti mokymosi rezultatus ir apmąstyti procesą yra neatsiejama mokymosi dalis, labiausiai lemianti mokymosi pažangą ir pasiekimus. Daugiausia keblumų mokiniams kyla, kai reikia įsivertinti savo mokymosi rezultatus, pastebėti klaidas. Tik 15–30 proc. ketvirtokų ir 10–20 proc. aštuntokų visiškai sutinka, kad apmąsto savo mokymąsi, žino savo savybes, pasinaudoja patarimais, įsivertina. Daugiau nei pusė mokinių teigia, kad neįsivertina, ar gerai išmoko, ir nepastebi savo klaidų. Stokodami gebėjimų, paskatinimo ir noro įsivertinti mokiniai (taip pat ir mokytojai) praranda atskaitos taškus kryptingam mokymuisi toliau ir individualiai pažangai suprasti.

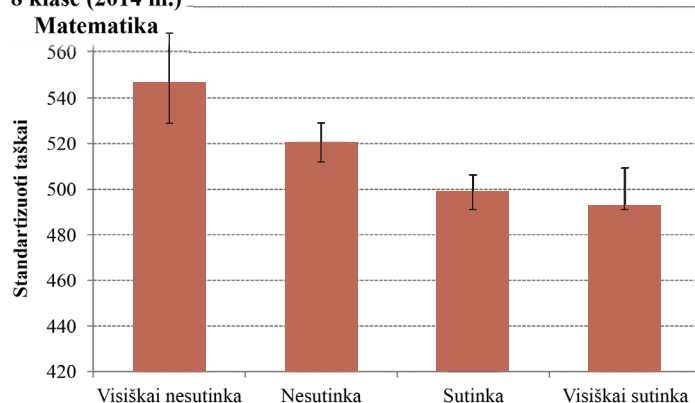
18 pav. Mokinių pasiekimų ryšys su jų gebėjimais pastebėti klaidas, įsigilinti į mokytojo komentarus, įsivertinti

8 klasė (2014 m.)

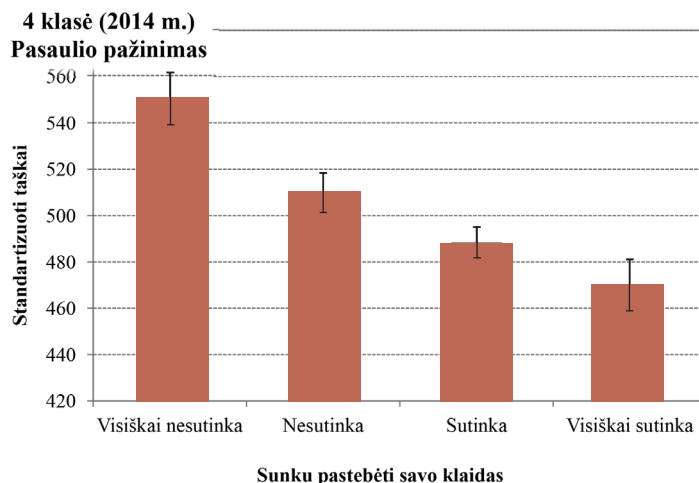

Išanalizuoja padarytas klaidas, įsigilina į mokytojo parašytus komentarus

8 klasė (2014 m.)

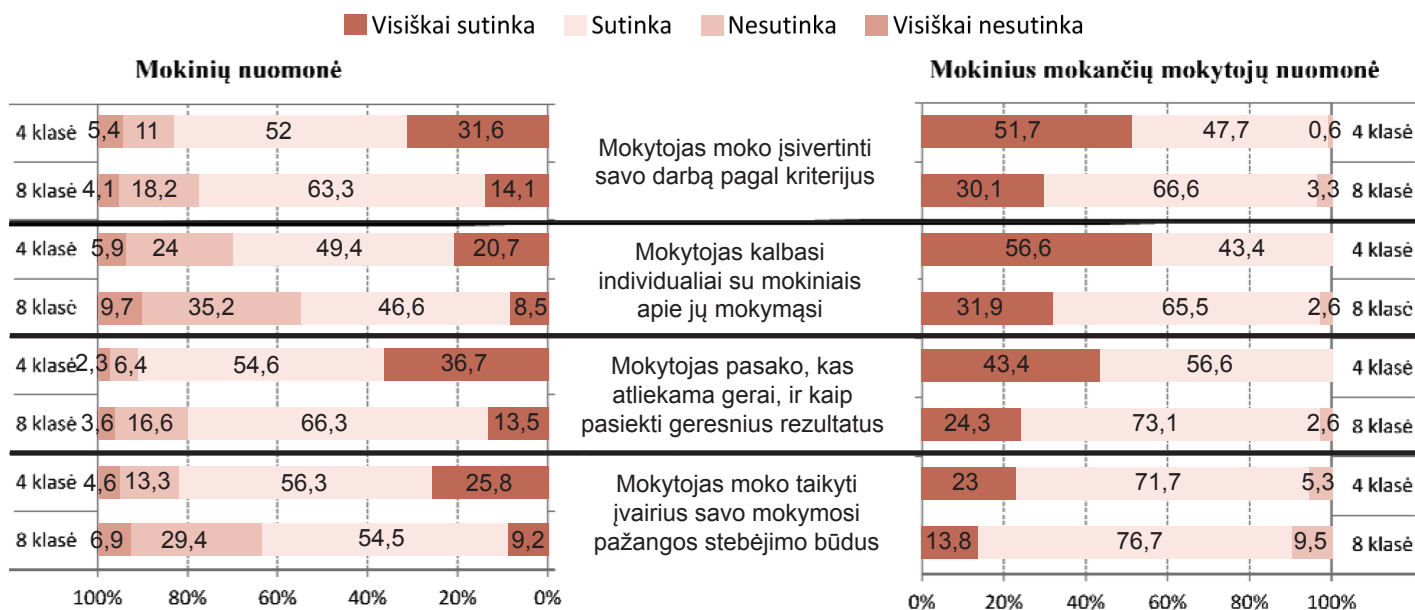
Sunku įsivertinti, ar gerai išmoko pamokas

Mokinių ir mokytojų atsakymai apie tai, kaip mokiniai mokomi įsivertinti, kaip jie sužino, ką atlieka gerai ir ką daryti, kad pasiektų geresnius rezultatus, skiriasi, kaip ir jau aptartose mokėjimo mokytis kompetencijos srityse. Gerokai daugiau mokytojų teigia, kad jie moko įsivertinti,

teikia grįžtamąjį ryšį, kalbasi su mokiniais individualiai, nei mokiniai tai pripažįsta. Su tuo nesutinkančių mokinių ketvirtyse klasėse yra 10–30 proc., o aštuntose – 20–45 proc. Daugiausiai mokinių nepritarė teiginiui, kad mokytojai skiria laiko individualiai pasikalbėti apie mokymąsi.

19 pav. Mokiniai ir mokytojai apie mokymą įsivertinti ir grįžtamąjį ryšį

Akivaizdu, kad pokalbiams, dialogui, o ne vienpusiam aiškinimui ir praktinei veiklai, susijusiems su įsivertinimu ir mokymosi apmąstymu, laiko turėtų būti skiriama kur kas daugiau. Tik ar mokytojai tam pakankamai pasirengę? Duomenys apie mokytojų požiūrį į savo mokymąsi rodo, kad jie patys nėra labai užtikrinti, kai kalba apie

savo mokymąsi, veiklos analizę ir darbo kokybės įsivertinimą. Mokinių mokymas mokytis ir mokymasis kartu su mokiniais analizuojant jų mokymosi stipriąsias vietas ir trūkumus gali padėti ne tik mokiniams, bet ir mokytojams įgyvendinti mokymosi visą gyvenimą idėją, kad tobulėti niekada nevėlu.

REKOMENDACIJOS

- Kadangi mokinių nusiteikimas mokytis, pasitikėjimas savo jėgomis, atsakomybė už mokymąsi siejasi su jų pasiekimais, mokytojai turėtų daugiau laiko ir dėmesio skirti savo mokiniams pažinti ir suprasti, kad galėtų kryptingiau stebėti ir palaikyti jų pastangas, stiprinti pasitikėjimą savo jėgomis. Būtina su mokiniais detalai aptarti, ko jie yra mokomi ir kokių rezultatų iš jų tikimasi, išsiaiškinti, ar visi tai supranta.
- Mokantys planuoti, derinti mokymąsi su pomėgiais ir įsipareigojimais mokiniai pasiekia geresnius rezultatus, mokytojai, ypač aukštesnėse klasėse, turi daugiau laiko skirti mokydami mokinius, kaip nuosekliai ir apgalvotai planuoti savo mokymąsi, kaip tų planų laikytis.
- Mokytojai turi atidžiau stebėti mokinių darbą ir laiku parodyti, kas jiems gerai sekasi, jeigu klysta – nukreipti teisinga linkme. Taip pat svarbu įsitikinti, ar mokiniai teisingai suprato, ar pagalba buvo veiksminga. Būtina mokinius padrąsinti, kad jie klaustų, jei ko nors nesupranta, sudaryti galimybę patirti sėkmę, nors ir nedidelę.
- Mokytojai turėtų atidžiau parinkti tinkamus mokymosi būdus mokymosi uždaviniams pasiekti ir su mokiniais išsiaiškinti, kuriam tikslui ir kaip juos taikyti, paaiškinti jų pranašumus. Kad mokymosi procesas pamokose vyktų sklandžiai, būtina sukurti mokymuisi palankų ne tik intelektualinį, bet ir socialinį bei emocinį klimatą, derinti intensyvų darbą su pertraukėlėmis, skirti pakankamai laiko užduotims suprasti ir atlikti.
- Būtina mokinius mokyti tikslingai ieškoti informacijos, sudaryti sąlygas mokantis naudotis kompiuteriais per visų dalykų pamokas, nes mokinių pasiekimai susiję su jų gebėjimais rasti informaciją ir mokymuisi naudotis kompiuteriais.
- Mokinių mokymosi mokytis gebėjimų pažangos vertinimas ir įsivertinimas bei refleksija turi tapti įprasta ugdymo proceso dalimi ir padėti siekiant mokymo ir mokymosi kokybės. Mokinius reikia mokyti pastebėti savo klaidas, netikslumus ir juos ištaisyti, atpažinti savo stiprybes ir jomis remtis keliant mokymosi tikslus, pasirenkant mokymosi ir įsivertinimo būdus.
- Mokytojo ir mokinio, mokinių tarpusavio sąveika ugdymo procese turėtų keistis iš esmės, daugiau laiko turi būti skiriama dialogui, diskusijoms, praktinei veiklai, įsivertinimui ir mokymosi apmąstymui.

Naudoti informacijos šaltiniai

1. Bruzgelevičienė R., Ugdymo kaitos projektų didaktikos, kaip humanistinės paradigmos įtvirtinimo švietimo sistemoje instrumento, sisteminio panaudojimo perspektyva. Tarptautinė mokslinė konferencija „Mokslu grįsto švietimo link“, 2015 m. spalio 15 d.
2. European Commission. Developing Key competences at school in Europe: challenges and opportunities for policy. Eurydice report, 2012. http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/145EN.pdf [žiūrėta 2016-01-25].
3. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija „Dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančių mokymosi gebėjimų“. 2006/962/EB.
4. Kompetencijų ugdymas. Metodinė knyga mokytojui. Vilnius, 2012.
5. Mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimas. Mokinių mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimo instrumentas ir jo taikymo metodinės rekomendacijos. Vilnius, 2012.
6. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas. <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Aprasas.pdf> [žiūrėta 2016-01-25].
7. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. Vilnius, 2008.
8. Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2009–2012. <http://mokomes5-8.ugdome.lt> [žiūrėta 2016-01-25].
9. Švietimo problemos analizė. Mokėjimo mokytis kompetencija: sampratos ir ugdymas. 2013 m. gruodis, Nr. 16 (102).
10. 2014 metų nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenų bazės.
11. 2014 metų nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai. Ataskaita. Vilnius, 2015. http://nec.lt/failai/5763_2014_M__NACIONALINIO_MOKINIU_PASIEKIMU_TYRIMO_ATASKAITA.pdf [žiūrėta 2016-01-25].

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresais: <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/> svietimo-problemos-analizes/2012-metu; <http://www.sac.smm.lt/index.php?id=36>.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. ricardas.alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Jūratę Vosilytę-Abromaitienę (el. p. jurate.vosilyte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė dr. Daiva Bigelienė, Nacionalinio egzaminų centro Mokinių pasiekimų tyrimų ir analizės skyriaus vedėjo pavaduotoja, ir dr. Elena Motiejūnienė, švietimo ekspertė.

Konsultavo dr. Rita Dukynaitė, Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjo pavaduotoja, Violeta Jonynienė, Ugdymo plėtotės centro Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo poskyrio metodininkė.

MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJA: KAIP SEKASI MOKINIAMS IR MOKYTOJAMS

Redaktorė *Nijolė Šorienė*

Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2016-07-25. Tir. 1 500 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, 03163 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, LT-08125 Vilnius